

УДК 37.016
ББК 74.266.8
Е45

Серія «Виховна робота»
Заснована 2009 року

Земля — це дивна казка незбагненна... — Х. : Вид.
Е45 група «Основа», 2015. — 128 с. — (Серія «Виховна
робота»).

ISBN 978-617-00-2376-6

Збірка містить сценарії виховних заходів, спрямованих на формування ціннісного ставлення до природи, екологічної культури дітей і юнацтва. У першому розділі представлено сценарії виступу шкільних агітбригад з пропагування причетності до збереження природних багатств, відповідальності за них, гармонійного співіснування з природою. Другий розділ містить сценарії класних години — бесіди, літературно-екологічні композиції, літературні калейдоскопи тощо. У третьому розділі подано сценарії позакласних виховних заходів — екологічні стежки, свята, ігри.

Для класних керівників, вихователів, бібліотекарів, керівників гуртків, учителів, керівників загальноосвітніх навчальних закладів

УДК 37.016
ББК 74.266.8

ISBN 978-617-00-2376-6

© Житнікова В. В., Масалова В. О.,
Півненко А. М., Степаненко М. М.,
Ткачук А. О., Білокриницька Т. І.,
Гончарова О. К., Корень Л. О.,
Кучкова З. М., Прежен Н. М.,
Шаврова В. Л., Шаврова В. Л.,
Абрамовская Л. А., Білоконь Н. Д.,
Вельдбрехт Д. О., Токар Н. Г.,
Врублевська М. О., Івченко Н. Д.,
Мірошко О. І., Старко В. М.,
Вахнюк Г. М., Тромбола В. І., 2015
© ТОВ «Видавнична група «Основа», 2015

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. АГІТБРИГАДА

<i>Гала С. М.</i> Вчимося заповідати	5
<i>Житнікова В. В.</i> Майбутнє лісу залежить від нас	11
<i>Масалова В. О., Масалова Л. О.</i> Послухайте, як дихає Земля	15
<i>Півненко А. М.</i> Нам щастя дарують легені Землі, тож будемо разом їх берегти	19
<i>Степаненко М. М.</i> Мій край — частинка України	23
<i>Ткачук А. О.</i> Агітбригада «Краплинка»	29

РОЗДІЛ 2. КЛАСНІ ГОДИНИ

<i>Білокриницька Т. І.</i> Природа — наш дім (літературний калейдоскоп, 6–8 кл.)	33
<i>Гончарова О. К.</i> Пташині знавці	41
<i>Корень Л. О.</i> У природи нема поганої погоди (день іменинника, 5–7 кл.)	45
<i>Кучкова З. М.</i> Зупинімося — останній є шанс: ця планета не тільки для нас! (спілкування з елементами гри, 5–7 кл.)	49
<i>Прежен Н. М.</i> День зустрічі птахів	53
<i>Шаврова В. Л.</i> Таємниці богині Флори (літературно-екологічна композиція, 7–11 кл.)	55

РОЗДІЛ 3. ПОЗАКЛАСНІ ЗАХОДИ

<i>Абрамовская Л. А.</i> Люби и береги природу (экологический праздник, 5–6 кл.)	59
<i>Білоконь Н. Д., Капша Н. Д., Мигалатюк Т. О.</i> Доля планети в наших руках (екологічне свято, 5–6 кл.)	69
<i>Вельдбрехт Д. О., Токар Н. Г.</i> Треба горнутися нам до землі: на ній ми не перші, і щоб не останні	75
<i>Врублевська М. О.</i> Природничі науки (інтегрована гра-подорож, 8–10 кл.)	79
<i>Івченко Н. Д.</i> Екологічна стежка (5–8 кл.)	87
<i>Мірошко О. І.</i> Екологічна гра-вікторина «Вікно в природу» (5–6 кл.)	97
<i>Старко В. М., Вахнюк Г. М.</i> Квіти — окраса нашого життя	101
<i>Тромбола В. І.</i> Вода — джерело життя (усний журнал, 5–7 кл.)	119

- 11 січня — День заповідників.
29 січня — День мобілізації зусиль проти загрози ядерної війни.
Лютий-березень — Всеукраїнська екологічна акція з охорони квітів-первоцвітів «Первоцвіт».
2 лютого — Всесвітній День охорони водно-болотних угідь.
19 лютого — Міжнародний день захисту морських ссавців.
3 березня — День дикої природи.
14 березня — Всесвітній день дій проти гребель, на захист річок, води, життя.
21 березня — Всесвітній день лісів.
22 березня — Всесвітній день води (Всесвітній день охорони водних ресурсів).
28 березня — Всесвітня акція «Година Землі».
1 квітня — Міжнародний день птахів.
15 квітня — День екологічних знань.
Третя субота квітня — Всеукраїнський день довкілля.
3–4-й тиждень квітня — «Марш парків» — щорічна міжнародна екологічна акція на підтримку заповідної справи.
22 квітня — Міжнародний день Землі.
26 квітня — Роковини Чорнобильської катастрофи. Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій і катастроф.
3 травня — День Сонця.
12 травня — Свято екологічної освіти.
15 травня — Міжнародний день клімату.
24 травня — Європейський День парків.
5 червня — Всесвітній день навколишнього середовища.
8 червня — Всесвітній день океанів.
17 червня — Всесвітній день боротьби з опустелюванням і посухами.
4 липня — Міжнародний день дельфінів-полонених.
16 серпня — Міжнародний день безпритульних тварин.
1 вересня — День пам'яті видів, винищених людиною.
16 вересня — Міжнародний день захисту озонового шару.
28–30 вересня (останній тиждень вересня) — Всесвітній день моря.
4 жовтня — Всесвітній день захисту тварин.
6 жовтня — Всесвітній день охорони місць існування.
31 жовтня — День Чорного моря.
6 листопада — Міжнародний день попередження експлуатації навколишнього середовища під час війни та військових конфліктів.
11 листопада — Міжнародний день енергозбереження.
15 листопада — День вторинної переробки.
3 грудня — День боротьби з пестицидами.
11 грудня — Міжнародний день гір.

РОЗДІЛ 1. АГІТВРИГАДА

С. М. Гала, с. Жовте, Дніпропетровська обл.

Вчимося заповідати

СЦЕНА ПЕРША

Дія відбувається на фоні пустелі. Диктор та Голос правди сидять за столами на сцені по різні боки, перед ними таблички: «Диктор», «Голос правди».

Завивання вітру, стукіт серця, проходить ведуча з табличкою «2015 рік».

Диктор. 2015 рік. У гарячій пустелі, що охопила значну територію України, від спраги й голоду помирає змучений мандрівник.

Дуже повільно йде і падає чоловік у довгому плащі. Встає і знову падає. Простягає руки і говорить.

Мандрівник

О, Боже, світ померк в моїх очах,
Не бачу шляху, де його шукати?
Великий Боже, що мені робить,
Щоб знову Сонце шлях мій освітило,
Щоб запалав вогонь добра в душі
І серце радості зазнало?

Диктор. Ніби кризь сон він бачить дві дівчини: одна в рожевому платті — Троянда, друга — у жовтому, з колосками пшениці у волоссі, — Пшениця.

Тримаючись за руки, дівчата з'являються на сцені.

Троянда (*піднімає голову мандрівнику*). Устань, прокинься, страднику, живи!

Пшениця (*відлущує зерна і дає мандрівнику*). Візьми, з'їж, це поверне тобі силу!

Дівчата повертаються йти, мандрівник простягає до них руки.

Мандрівник. Хто ви і як же вас зовуть?

Троянда. Я — Троянда.

Пшениця. Я — Пшениця.

Мандрівник. Троянда і Пшениця! Краса і Доброта! Королева квітів і Цариця полів — однаково потрібні на Землі! Ви не підкажете мені, що то за край, що народжує таку красу, як ви?

Троянда. Наш край — це Придніпров'я рідне.

Пшениця. А та сторона, де ми живемо, ми Апостолівщиною зовемо.

Мандрівник. Візьміть мене із собою. Я теж хочу милуватися красою вашого чудового краю, заворожено слухати, як співають у вас річки та джерела, перегукуються пташки, прислухатись до передзвону стиглих колосків жита, ячменю, пшениці. Словом, я хочу чути, як співає сама земля!

Пісня «Тепла нічка зоряна...» (*виконують Мандрівник, Троянда, Пшениця*).

Тепла нічка зоряна свіжо розлилась,
З неї неозорено місяць випливає,
Пісню-красуню щиро промовля:
— Будь щасливе, Придніпров'я, рідна сторона.

Тут веселка з річкою і зелений гай,
Розквітає квіткою наш чудовий край,
З житом і пшеницею радісно нам жить,
А ще природу будем завжди ми любити.

Якщо сьогодні
ви не можете
захистити
рідкісні види,
то завтра
не зумієте
захистити
звичайні.

М. С. Прайс

■ СЦЕНА ДРУГА

Дія відбувається на фоні річки, вдалині видніється ліс.

Голос правди. Ззовсім недавно на нашій Дніпропетровщині теж було не все гаразд з екологією. Ось декілька фактів.

Вокальна група виконує пісню «Тихо над річкою...». На фоні пісні виходять дівчата в українських костюмах і танцюють.

Тихо над річкою, ніченька темная,
Спить зачарований ліс,
Ніжно шепоче він казку таємную,
Сумно зітха верболіз.

Диктор. Хлопчик-рибалка на річку прийшов...

Виходить хлопчик із вудочкою, одягнений як рибак.

Рибалка. Що це сталося, агов! Цей ставок немов загинув? Вудочку туди закину, недарма ж сюди прийшов!

Закидає вудочку, витягує карася, карась має відповідний вигляд, із сріблястою лускою. Вокальна група співає на мелодію «Запорожець за Дунаєм».

Рибалка

Звідкіля це ти узявся, як ти й досі не пропав?
Став, побачив я й злякався, як ти в ньому існував?

Карась

Не кажи, бо я заплачу, страх бере мене й тепер.
Повно банок і лахміття, трохи-трохи я не вмер.

Рибалка

Цим ставком колись хвалився, а ставок тепер пропав.
Як крізь землю провалився, наче дідько його взяв!

Карась

Люди дбати перестали і про рибу, і про став.
Пляшки й сміття накидали, ось чому він враз пропав.

Рибалка

Ой, карасю, годі буде,
Перестань-бо, вже кричать!

Карась

Ні, хай чують риби й люди,
Ні, не буду я мовчати! Ні, не буду я мовчати!

Виходить ведуча.

Ведуча

Ніщо не зможе в світі жити,
Коли не матиме що пити.
Вода джерельна — то бальзам,
Вода несе здоров'я нам!

Диктор. Тепер у нас ставки стали чистими, бо взяли їх в оренду роботящі, чесні люди. І тепер кожного дня нам усміхається сонечко, вмите в чистих джерельцях і ставках, де плавають сріблясті рибки. А місцеві джерельця учні самі чистили й упорядковували.

■ СЦЕНА ТРЕТЯ

Дія відбувається на фоні зеленого гаю.

Голос правди. Повітря на Дніпропетровщині теж було дуже забруднене різними викидами заводів і фабрик, бо 40% їх потрапляло в атмосферу

без очищення. Унаслідок цього дуже зросла онкозахворюваність органів дихання. А металургійні комбінати, що в місті Дніпродзержинську та Кривому Розі, і криворізький коксохім так забруднювали повітря, що не завадили б і протигази!

Диктор. Ця пригода сталась у зеленому гаю.

Виходять козак і дівчина в українських костюмах, співають на мотив «Ой, у зеленому гаю».

Ой, у зеленому гаю
Стелиться сивий туман,
Там у зеленому гаю
Козак з дівчиною гуляв.

Вони гуляли-гуляли,
На них враз кашель напав:
— Дай мені хоч протигаза,—
Козак дівчині сказав.

— Якщо не маєш такого,
Мабуть, сьогодні помру.
— Милий, тебе я кохаю
І все для тебе зроблю.

— Що ж ти тут можеш зробити,
Смок з коксохіму пішов.
Вийдеш сама ти із гаю?
Ну, я додому пішов.

Дівчина з гаю не вийшла,
Стала вона на краю.
Чує, як кашляв хлопчина,
Кашляв в зеленім гаю.

Виходить ведуча.

Ведуча

Нас шар озону захищає,
Про шкіру і легені дбає,
І забувати це не треба
Ні на Землі, ні там, у небі.

Диктор. Тепер все інакше, повітря забруднюється не так сильно, бо бензин став дорогим, автомобілі їздять менше, тому шкідливих викидів у повітря від двигунів теж стало менше. А ще фабрики зупинились, а заводи й комбінати працюють не на повну потужність. І зараз ми насолоджуємося чистим повітрям! А що буде, коли бензин подешевшає і всі промислові підприємства запрацюють? Аж страшно уявити!

СЦЕНА ЧЕТВЕРТА

Дія відбувається на фоні степу, по дорозі їдуть вози, на возах хлібороби, вдалині видніється село.

Голос правди. А що сталось із землею? Вона втратила ціну, її роздавали направо і наліво, кому попаде. Догляду відповідного за нею не було. На родючих ґрунтах, де раніше вирощували пшеницю, жито, інші культури, росла амброзія, а ті поля, що доглядали, з року в рік були засіяні соняшником. Куди не глянь — один соняшник! А як же сівозміни, удобрення, знищення бур'янів, шкідників, хвороб!

Ведуча

Земля дарує нам вугілля,
І чорнозем дорогоцінний,
Рослинам теж життя дає,
В усіх призначення своє.

Диктор. А ось до нас і Грунт завітав.

Грунт

Погляньте ви на мене:
Я втратив майже все
Й тортур зазнав пекельних від людини,
Яка не цинить спадщини дідів, батьків
І розтранжирює природні всі багатства.
О, Боже праведний, якби ж то міг ти знать,
Що зробить на Землі людина,
То ти б подумав, перш ніж сотворити Адама й Єву!

Виходять Адам і Єва, співають на мотив «Ой, устану ранесенько».

Єва

Ой, устану ранесенько,
Вмию личко білесенько,
Ще й сонечко не зійшло,
В мене личко розцвіло.
Ой, Адаме, серце моє,
В'яжи сіно в'язок двоє.

Адам

Яке сіно, ти здуріла, чи по шиї захотіла?
Трава давно не росте в нас,
Лиш амброзія цвіте в нас,
Урожай був в нас слабенький,
Будеш ходити голодненька.

Єва

Який це жах!
Та як зректись такої долі?

Диктор. Проте я чула і навіть на собі відчула, що цього року врожай на Придніпров'ї був такий, що вистачило всім і пшениці, і картоплі, бур'яків і кавунів, і капусти, і помідорів, узагалі всього-всього. У засіках у нас є все.

Зиму ми перезимуємо, а надалі попрацюємо,
Щоб уже не бідувати й допомоги не шукати.

Вокальна група виконує пісню «Тихо над річкою» (на фоні пісні танцюють дівчата).

Тихо над річкою, як зайде сонечко,
Стелиться сивий туман,
Ніжно шепочеться житне волоссячко,
Там, де широкий наш лан.

■ СЦЕНА П'ЯТА

Дія відбувається на фоні велетенського дерева — дуба.

Голос правди. Усе це добре, є на стіл, є й до столу, є хліб, є й до хліба!
А де наші райські сади, виноградники, ягідники? Факт свіжий: сад, що в Кам'янській сільській раді, цього літа випалили разом із бур'яном, виноградники пропали давно, а ягідники ніхто не садить.

Адам і Єва в цей час сидять на лавці, співають.

Єва

Обійми мене ніжно, бо на серці так сумно,
Не кажи, що я грішна, не кажи, що я блудна,
Я крізь марево чую голос твій яблуневий,
І в уяві малюю серед поля дерева.

З неба зіркою до тебе припаду,
Із країв чужих лелекою прилину,
Тільки яблучко мені ти принеси,
Бо без нього я не можу жити й днини.

Адам. Яке яблучко? На чому воно рости буде? У тебе якісь доісторичні замашки! (*Далі співає.*)

Половина саду квітне, половина в'яне,
Потім сохне та, що квітла. Зрозумій, кохана.
Сохнуть разом вишні й груші, яблуні та сливи,
Занедбали люди Землю і живуть щасливі.

Голос правди. Ситуація в цьому плані зовсім не змінилася. Ми насолоджуємося польськими яблуками, турецьким виноградом, японськими ківі, кубинськими апельсинами, білоруськими ягодами. А де ж наше, українське?

Адам. Шановні, давайте підтримаємо українського виробника!

Єва. А потім питаємо, що зробив він для того, щоб не зашкодити екології?

Адам і Єва йдуть за куліси, виходить Земля.

Земля

Якби і далі так тривало,
Це б існувати заважало,
Та Придніпров'я квітне нині,
Ми цим завдячуємо людині.

Виходить людина в українському костюмі.

Людина

Прости нас, Земле,
Нас, людей століття,
Яке надбало стільки лиходій.
Прости нас, Земле,
Бо голова всьому живому ти!

По черзі виходять Надія, Мрія, Віра, Любов.

Надія

Людино, коли нічого вже не діє,
Згадай мене, свою Надію,
І я прийду на допомогу,
Візьми мене в свою дорогу.

Мрія

Іще додай: «Так, я зумію,
Бо я про щастя своє мрію,
Про справжнє щастя, незабутнє,
І про дітей своїх майбутнє».
А я тобі світи відкрию,
Не залишай лиш свою мрію,
І я прийду на допомогу,
Візьми мене в свою дорогу.

Віра

Життя людини неможливе,
Коли немає в неї віри,
У себе і у кращу долю,
Я надихаю людську волю.
До того ж нагадати мушу,
Що я лікую вашу душу,
Скажи — й прийду на допомогу,
Візьми мене в свою дорогу.

Любов

За тебе ми завжди готові на все,
 Повір своїй любові,
 Тебе зігрію я в морози
 І найгіркіші витру сльози,
 Наповню серце твоє раєм
 І про життя твоє подбаю,
 Завжди прийду на допомогу,
 Візьми мене в свою дорогу.

Людина

Спасибі вам, я хочу жити,
 Своє майбутнє захистити.
 Плането, діти ми твої,
 Безгосподарству скажем «Ні»!

По черзі виходять усі учасники, кожний прикріплює за допомогою клейкої стрічки на дерево той виріб, про який висловлюється.

1-й учень

Любити Землю завжди будемо ми,
 Посадимо і сад, і дерево, і квіти!

2-й учень

Ось тут навішаємо зірок! (*Вішає.*)
 Сюди ми додамо квіток!

3-й учень

Тут має бути соловей!
 А тут хай яблука висять й нагадують про райський сад!

4-й учень

А я повішу ось тут груші,
 Нехай радіють наші душі!

5-й учень

А для птахів повісимо житло,
 Щоб з вирію вертались до нас жити!
 До гілочок причепимо сміх,
 Сміятись разом — це не гріх!

6-й учень

Ще додамо рожеві мрії,
 Сьогодні кожен хай радіє!

7-й учень

Ніщо готове не впаде нам з неба,
 Працюймо, не шкодуючи зусиль,
 А ще давайте, друзі, там, де треба,
 Природу рідну берегти.

8-й учень

Бережімо ж, люди, землі, води,
 Кожну квітку в лузі, деревце.
 Ми не будемо убивцями природи,
 Придніпров'я наше хай цвіте!

9-й учень

Життя — творіння доброго і злого!
 Життя — це книга радісна й сумна!
 Та перш за все життя — крута дорога,
 То ж хай святиться нині всім вона.

Учасники виконують вокально-танцювальну композицію «Збережемо життя».